

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Extra Posten.

Torsdagen den 1 Juni 1820.

Marienlyst och Hirschholm.

(Af Molbech, ur dess *Ungdoms-
vandringar* 1811.)

För att ej alldeles missnöjd lemna Helsingör, gjorde jag en vandring till trädgården vid *Marienlyst*, ett kungligt lustslott tätt utanför staden, hvarest i gamla tider var ett karmeliterkloster, stiftadt år 1430 af Erik af Pommern, och sedan ett litet sommarhus, bygd af Fredrik II år 1580 och kalladt *Lundehave*. Vägen dit, innesluten mellan höga plänk, är ej den behagligaste, men vid framkomsten befinner man sig på ett af de skönaste ställen i Danmark. Det lilla slottet utgör en aflång fyrkant med en framskjutande paviljon i midten, på slutningen af en höjd med uppgång på begge sidor, omgifven med träd, hvilkas toppar bakom huset tyckas vaxa på det platta taket. Byggnadsstillet är italienskt och byggnaden en af de ädlaste och smakfullaste jag sett. Förgrunden är en rund gräsplan, innesluten af höga alleer, och beströdd med kopior i bly af antika statuer och vaser. Dessa hvita figurer, som på något afstånd kunna tagas för marmor, äro i denna gröna lifliga grund en verkligt skön prydnad, hvars symetri ej stöter ögat, emedan den står i förening med byggnaden, och man på denna inskränkta lokal ej må söka någon stor,

fri anläggning. Det hela gör en harmonisk verkan, orubbad af missförhållanden och småaktigheter; vi glömma för ett ögonblick Norden, och befinna oss i en italiensk Villa. Här vid foten af huset anar man ej den stolta syn, som framställer sig, när man lemna den inneslutna dalen, och söker höjden bakom slottet. Då vi uppstiga på den utskurna höjden, hvarest slottet är liksom inbyggt, och hvarifrån man på baksidan går rakt in i andra våningen, öppnar sig en af de skönaste och rikaste utsigter ej blott i Danmark, utan, enligt främlingars omdöme, i hela Europa. Vi skåda fram öfver byggnaden: till höger möter oss en vidsträckt hafsbugt, i hvars aflägsna djup höjer sig den dimmhöljda Hveen, och som utan att inneslutas af det näs, hvarpå Helsingör ligger, förlorar sig i det smalare sundet. Framför oss är staden, öfver hvars oregelbundna hus och gator ögat flygtigt framskrider, för att länge hvila på den flytande borgen, som med värdig stolthet lyfter sig på den yttersta udden. På dess begge sidor utsträcka sig Selandis vänliga kuster och förlora sig i synkretsen; och midt framför oss, på andra sidan af det präktiga Sundet, utbreder sig en stor sträcka af Svenska kusten, som höjer sig rundt omkring i horisonten, och begränsas i nordvest af Kulla-bergen, hvilkas blåa höjder i en vågig rad resa sig öfver hafvet. Tätt vid stranden, midtför Kroneborg, ligger Helsing-

borg utbredt omkring det gamla höga slottstornet, så nära, att hvarje hus är igenkännligt, och att vi här knappt kunna tänka oss ett haf, som åtskiljer tvenne riken. Till allt detta utgör trädgården vid Marienlyst en skön förgrund, der det hänryckta ögat stundom kan hvila, och då fantasien derjemte upplifvar hafvet, och i stället för spridda båtar uppfyller Sandet med en skog af stora seglare, då hafva vi ett skådespel, så stolt och upphöjdt, att vi måste resa några hundra mil, för att i bugten vid Neapel, i Calabriska Sundet eller i Hellesponton vid Constantinopel finna något värdigt att jämföras med detta. Att denna utsigt icke kan räknas till de blott romantiska och glada, utan att den hör till de rika och intressanta naturscener, som hafva något af allt och med en nästan outtömlig mångfald fästa det skönhetslystna ögat — detta har redan en utländsk resande anmärkt.

På åtskilliga ställen i den vackra, med smak anlagda, men icke nog underhållna trädgården är utsigten ännu vidsträcktare. Minst begränsad af höjderna på Seländska kusten lär den vara på tornet af en liten götisk borg, byggd på en af träd omgifven kulle, vid andra ändan af den nya trädgården vid Marienlyst. Denna byggnad behagade mig och tycktes mig vida mer passande, än om man här upprest en ruin*). Den hör ej heller till det vanliga lekverk, hvarmed man utsirar engelska trädgårdar, och ehuru den ej kan föreställa en riddareborg, är den dock ett verkligt

*) Utan historia hafva ruiner ingen betydelse. "Hvad skall man då tänka sig vid ruiner, utan annan historia, än den, att de nyligen blifvit byggda?" Denna tanke är bland det bästa jag funnit i en afhandling af *Rösch* (Meusels neue artist. Miscellaneen. 13:is Stück. 1802.) hvare författaren ej lika lyckligt som skarpt criticerat de nyare trädgårdarne, och sökt upplyfta den gamla fransyska trädgårdskonsten, hvars stelhhet han tror vara det äkta künnetecknet på konst.

vaktorn, med starka murar, med stämpeln af medelåldarns byggnadssätt, och anlagdt på en passande plats.

Till min förundran hörde jag, att ett ställe, som Köpenhamn borde afundas Helsingör, nästan alldeles icke besökes af dess inbyggare, ehuru det ligger så godt som invid stadens port. Det fordras verkligen en så hög grad af inskränkt het och slöhet att vara känslolös för en sådan naturskönhet, att man må beklaga de menniskor, som kunna förakta en så ren och ädel njutning.

(Slut e. a. g.)

Bref från en Tysk Adelsman.

(Slut från N:o 43.)

3.

Paris.

Monsieur, mon très aimable Pere. Vid vårt bord spisa fina herrar — tre Officärer med Ludvigs-Orden, i trasiga kläder, men af bord och ära — en namnkunnig halt Dansmästare och en skicklig Tanddoctor, som utdragit hvar tandur sin egen mun, utan att det gjorde ondt, säger han — Fransosernas mat är underligt tyg, som smakar allehanda och ingenting. Ingen förstår sig på att koka en ärlig rätt Westphaliska klimpar, och det kommer deraf att kockarne äro stora nöter.

På Operan har jag också varit. När jag nyper vår pudel i örat, så sjunger han mycket bättre. Men brokigt och roligt ser det ut, liksom en stor raritetslåda, när de i bara guld och siltver åka ner på ett moln. Också blixtra och dundra de dugtigt, och om inte allt är påklistradt, så torde kvinnfolken vara hyggliga nog.

I går var jag på Tragedien, men dit går jag inte mera, ehuru jag ingenting förstår af alltihop. En gammal karl bredvid mig gret som ett barn. Jag hade väl lust att veta, huru folket kan vara så tokiga och betala ut sina penningar för att

Bli så till mods liksom de hade fått stryk. Hellre går jag på Tyska Klubben; der får man vara i fred för hungriga Fransoser, och glömmet inte sitt modersmål.

I förra veckan bjöd mig Ministern till middagen. Han gör mig för mycket komplimenter, och vill, som han säger, föra mig i goda hus; men deras goda hus tycker jag inte om. De äro så stora som kyrkan, och gården liknar en kyrkogård, der man ser hvarken höns eller dufvor eller hundar eller någon lefvande själ. Han frågade mig, om jag inte ville lära Fransyska. Jo, när jag får tid, svarade jag. Jag tycker, jag, att de fransyska munsjöerna lika så bra kunde lära sig Tyska. — Fruntimmer voro också hos Ministerns, alla hvitlimade och rödfärgade och fernissade. Jag har ännu inte sett en omälad fläck på en fruntimmershud. Om jag här skulle gifta mig, så måste jag skölja min hustru i lut, för att se om hon höll färgen.

Efter måltiden fingo vi en sup, men i glas stora som fingerborgar. Jag utbad mig ett dricksglas, men de skrattade åt mig, de elaka menniskorna.

Lopp-couleuren är nu lif-färgen; ordningen kommer väl också till den andra ohyran.

4.

Paris.

De l'empire libre haut et bien né Monsieur, Haut ordonnant et gracieux Seigneur Pere. Nu har jag äntligen hittat på min nådiga fars rätta titel på ren fransyska, men det har kostat mig bra mycket besvär att få ihop allt utur Dictionnairen; ty Fransoserne äro enfaldigt folk, och hvad Riks-Fri- och Högvälborne herrar äro för djur, kan ingen begripa. Min nådiga far ser häraf, att jag mellanåt öfvar mig i språket, utan att glömma mitt modersmål, hvilket händt några af mina landsmän inom tre månader.

Michel blir här sjuk och mager. Hos honom har den tunna födan ingen välsignelse. I dag gick jag genom en af deras

Rues, som hos oss kallas gator; och fannt der i en bod ett par kopparstick, som jag härjemte öfversänder till min nådiga far. Det ena är Konungen i Frankrike, det andra, som i sitt slag behagar mig mera, är ett missfoster.

Jag håller mig också en Dansmästare här. Han är mycket nöjd med mig, och försäkrar, att ingen Fransos har så mycket mäg i benen, att han, som det kallas, kan göra en *à plomp*, eller, för att tala Tyska, stå på ett ben. Hvad tycker min nådiga far? Han var nog oförskämd att skrufva fast mig för att vrída mina fötter utåt; men det bekom honom illa, och nu ha vi kommit öfverens, att det får bli vid naturen.

Här och der ser jag också något nyttigt. I går var jag i Bastillen; och i morgon vill jag besöka det stora dårhuset.

Min nådiga far vill veta allehanda om nationen, och det skall fagna mig, om jag dermed kan vara min nådiga far till nöjes. — Alla Fransoser äro svarta och marga, snusa och prata beständigt, men höra aldrig på hvad andra säga; de skratta sig mätta och äta sig hungriga. De bekika alla främmande personer, och sätta frågor på alla, liksom de förhörde en ur Katechesen. Om deras seder vore mycket att säga; här är det hufvudsakligaste: en Fransos behöfver mera puder än vi, smörjer och badar sig med allehanda luktande saker, men spar in det i vin. Hos dem ätas kräftorna kalla; deras knifvar äro slöa, och våra höns-pinnar äro renare än deras trappor.

För ett par dagar sedan blef jag bekant med Grefven *Nivello*, en vänlig Italianare, som väl inte talar den renaste Tyska, men likväl begripligt, ungefär som en fabrikant, som gör rättfallor.

5.

Paris.

Min Nådiga Far, nu go' natt för alltid, du stygga Paris! I går var för mig en o-

lycklig dag, och jag tackar ödmjukast för de öfversända 200 Louisd'orerna, men jag vill berätta allt från början. Min vän, Grefve *Nivello*, hjälpte mig att få rätt på vexlaren, som jag annars inte hade hittat på. Jag fick mina penningar, och Grefven bjöd mig på *souper*, som är detsamma som aftonmåltid, i ett förnämt hus, der han var bekant. Vi råkade der ett äldre fruntimmer och ett par allrasomsötaste systerdöttrar, friska som Borstorfer-äpplen, lätta på fötterna som opera-dansöskor, och glada som kanariefoglar. Här var mitt namn inte främmande, de kände våra gods och nämnde det regemente, der min nådiga far har tjent som Kapten; ty de försäkrade mig, att de kända folk af familj i hela världen, och jag blef så glad! Fröknarna tyckte inte illa om mig, och inom en halftimme var jag så bekant i huset som en pudel. Den ena spelte luta, och, så sannt jag är ärlig, sjöng dertill en Tysk visa. Då bultade hjertat i bröstet på mig. Tyska tungomålet är ändå härligt, det rullar så förnämt genom strupen och skallar helt annorlunda i örona än den fransyska näs-klängen. Dessutom trakterade de mig med gammalt Rhenskt. Jag drack lite öfver höfvan, och nu föll det en af de der vackra häxorna in att spela ett dumt spel, som hette Bassette. Men man hade förut varnat mig för kortspel, och derföre sa jag, att jag inte förstod mig på något annat än raffel. Den Italienska Grefven, som kan se på mina ögon allt hvad jag önskar, tog i flygande fram tre stycken tärningar, som säkert voro svarfvade i Blåkulla, ty jag fick aldrig en träff. Louisd'orerna dansade som flugor i solsken, och inom en timme fanns inte tecken till en enda i min ficka. Jag hade så när börjat gråta, när jag tänkte på huru många tunnor smör min nådiga Far måste

sälja ur sin ladgård för att få ihop den summan; men jag har lärt att förställa mig hos förnämt folk. De goda fröknarna beklagade mig. Den ena tog en ring af sitt finger och gaf mig den till äminnelse; och så när hade jag i min stora bedrövelse glömt att ge henne något igen. Grefve *Nivello* hviskade mig i örat, att jag borde ge henne min gullklocka. Får gå då! tänkte jag. Det kostade väl på mig att skiljas vid henne; men man skall i Frankrike inte kunna säga, att min nådiga Fars Fritz inte vet att lefva.

Nu kunde jag inte mera tåla hela landet, som jag också ifrån första stund' aldeles inte tyckte om, och hvad har en ung adelsman att göra hos Katholiker och Papister? Jag föresatte mig alltså att resa hem; men hvarmed skulle jag betala räkningen i mitt kvarter? Här hjälpte mig åter den hederliga Grefven ur min stora nöd. En af hans bekanta köpte af mig alla mina fransyska kläder, spetsar, luktfaskor, etuier och snusdosor. Visst förlorade jag 80 riksdaler på hundra; men inom fjorton dar är här allting ur modet, och knappt värddt att skänkas bort. Jag tar på mig Michels öfverrock, och för min faddergåfva, som min nådiga mor skickade med mig i sparbössan, tänker jag betala postvagnen.

En annan än jag hade säkert inte kommit så väl ifrån saken. Jag har nu lärt känna världen, och tar med mig, åtminstone i hufvu', mycket nytt för mina penningar. Nu är det tid på att tjena mitt fädernesland, och göra min nådiga far till farfar. Förblifver etc.

N:o 45 utgifves nästa Måndag.

Stockholm, tryckt hos JOHAN IMNELIUS, 1820.